

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

Modus interrogandi reum accusatum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

ant remitten. causa 5. nu. 2. & seq.

In ceteris vero qui vel propter atate decrepita iam delirant, vel propter atatem prematuram et tenerram quid loquantur, non intelligunt, ac denique ob alias quasunque causas ineliberato animo hereticalia proferunt & impia, puniendi non sunt, hos enim omnes consilij, & prudentia inopia, tum in hoc tribunali, tum in ceteris a penis commissorum delictorum tuetur, atq; ex his, nisi fallor, remanet locus his satis apertus, & clarus: est enim insignis, nec fuit illo modo omittendus.

Quibus examinatis si Inquisitor viderit factum esse probatum plene, vel esse maxima indicia, &c. faciat eum capi. *Hic locus, si quisquam alius est, valde insignis, prudentia plenus, & multum Inquisitoribus considerandus, ne temere in tanta graui causa ad capturam reorum accedat, hac vero Emerici doctrina apertis iuribus nititur, quam uis ipse iura non citet.*

Ergo in hoc articulo, de capiēdo reo hac sunt obseruanda. Primum enim de delicto constare debet, vel indicia aliqua habere oportet per secretam inquisitionem a iudice factam, aut alijs modis: quia nunquam est in criminalibus a captura reorum inchoandum. *l. nullus in carcerem, & l. si ubi Bartolus, Baldus, & Salycetus, C. de exhiben. reis, l. nemo, C. de exacto. tributo. lib. 10. Baldus in l. quod euitandi, nu. 2. C. de codic. ob turpem caus. Salycetus in l. absentē, nu. 9. C. de accusatio. copiose & vere suo more Antonius Gomez, tom. 2. varia. resolut. cap. 9. num. 1. Iulius Clarus in pract. crim. §. vlti. q. 24. Joannes Roias tract. de heret. par. 2. asserti. 1. nu. 2. & seq. Albertinus de agnos. assertio. q. 32. nu. 21. & ceteri communiter.*

Rursus, ubi denuntiationes & indicia rite scripta fuerint, reus citari debet verbaliter per nuntium, aut per literas ut se si fiat coram Inquisitoribus; sed si recessus, aut fuga timeatur, tunc ommissa verbali citatione statim est ad citationem realem, hoc est ad personalem capturam deueniendum: ita scribunt omnes practici, et probat apertissime textus in d. l. nullus, C. de exhiben. reis, & in l. fina. C. de custo. reorum, & l. ff. eodem tit. Salycetus in l. nullus, & in l. absentē, C. de accusat. Angelus tract. de malef. verbo, iudex commisit. Marsilius in pract. crimin. §. constante, in principio, & alijs, & dixi plenius inf. nu. 131.

Hac res, ut breui cuncta complectar, in hoc tribumali hoc ordine conficitur: ubi ex testimonijs & delicti qualitate visum fuerit delatos esse huius criminis reos, Fiscalis petit ab Inquisitore, ut rei comprehendantur, is vero protinus habito peritorum consilio, quid factu opus sit, deliberat; & si plusquam semiplenis probationib. reos conici viderit, eos comprehendendi iuber. *Simancas de catho. insti. tit. 44. nu. 12. id. in enchyridio tit. 25. nu. 1. & 2. Ioannes Roias tract. de heret. par. 2. assertio. 1. nu. 12. et seq. atq; hac est tutissima procedendi ratio, prescripta etiam Inquisitoribus. Hispanie Madriliana quadam instructione anno MDLXI. c. 3. in hac verba a nobis latine facta: Inquisitores visa informatio ne simul si presens fuerint, deliberent de captura, qua magis iusta videretur, si fieret cum consilio*

alio consultorum eius inquisitionis, si commode fieri posset, & videretur Inquisitoribus conueniens & necessarium, & quod decretum fuerit in actis referatur. *hec ibi.*

Dixi vero, habito consilio peritorum: non nunquam solus Inquisitor decernere possit, ut rei personaliter capiantur, *elem. 2. §. propter quod, de heret. securius tamen est, & tutius, ut rem tantam maturo consilio peritorum aggrediatur, cum enim hoc delictum sit grauissimum, & ex sola captura non modice fama ledatur, non facile decernendum est, ut rei capiantur. Emericus hoc loco valde prudenter hac intuitus, aut plenam probationem delicti, aut maxima indicia, aut vehementes suspensiones precedere debere capturam asserit: nam ex leuibus suspicionibus nusquam est ad eam deueniendum, ut monui supra in 2. parte, super c. excommunicamus. §. ceterum, cetera huc spectantia copiose tradidi infra super q. 59.*

Modus interrogandi reum accusatum.

TALIS de tali loco, delatus predictus iuratus ad quatuor Dei Euangelia corporaliter tacta, tam de se, quam de alijs dicere veritatem, & interrogatus unde est, seu unde originem trahit: Respondit, quod de tali loco, talis diocesis.

Item interrogatus, qui sunt eius parentes, & si sunt viuis, vel mortuis: Respondit, quod vocatur taliter, & quod sunt viuis in tali loco, vel mortui.

Item interrogatus ubi fuit nutritus, & ut in pluribus conuersatus: Dixit quod in tali loco, vel tali. Et si videat Inquisitor quod mutauit locum proprium, & conuersatus fuit in alieno, & presertim in locis, in quibus consueuerunt hereses vigere, interrogabit eum sic.

Item interrogatus quare mutauit locum suum natiuitatis, & se transtulit ad commorandum in tali loco, vel talibus: Dixit quod ex tali causa.

Et secundum responsiones formabuntur articuli quousque ad propositum veniantur.

Item interrogatus si in dictis locis, vel alibi audiuit loqui de tali materia, exprimendo materia, de qua est accusatus: ut pote si audiuit loqui de paupertate Christi, vel Apostolorum, seu de visione Beatorum, &c. Et si dicat, quod sic; interrogetur diligenter, quid audiuit loqui de materia antedicta, & scribantur eius responsiones. dixit, &c.

Item interrogatus, quid ipse super hoc aliquando est locutus, respondit, & dixit, &c.

Item interrogatus, quid ipse credit super hoc quod, &c. dixit.

Et sic prudens Inquisitor interrogabit & formabit sibi articulos secundum materiam, de qua est accusatus, & de qua per testes est conuictus, vel suspectus habitus, taliter ut veritas habeatur. *Qua confessione perfecta scribatur paulo post: Acta sunt hac in tali loco, & cetera.*

Et si videat Inquisitor, quod plene de heresi est conuictus per testes, vel confessione propria deprehensus, vel negat, sed est conuictus vel multum suspectus, capi eum faciat, & includi ad custodiam, de capiēdo

Quando de. tur mandati

ne euadat, in carcere proprio, si habeat; vel in palatio episcopali comuni: vel teneat eum in posse curia secularis, prout sibi & negotio videbitur expedire. Ut communiter tamen tuitius; & melius tenentur in carcere curia Ecclesiastica, quā secularis: Et etiam quia episcopus est ordinarius iudex, sine quo Inquisitor non potest de heresi diffinitive aliquem condēnare, nec questionibus exponere, seu tormentis, nec carceri, qui magis ad penam, quam ad custodiam videatur mancipare, ut habetur extra de here. c. Multorum querela. in clemen. quibus ex causis habet frequenter cum episcopo de captis pro heresi contractare, & eundem captum interrogare, quando processus est communicatus.

76
Sapienter interrogandus reus.

Cumque accusatus fuerit sic captus, interrogabit eum, & examinabit eum frequenter Inquisitor super his, quae negat, & sunt probata, vel suspiciones vehementes contra eum quouque; amplius nolit fateri, fatendo, vel negando, & in causa sit obelusum, continuando confessiones in processu, & actis semper cum notarijs, & praemissis legitimis defensionibus, si petit, finietur negotium per modum infra scriptum.

COMMENT. XVIII.

Num. 74

Quamuis in his quae ad praesens attinet, nihil se res sit nominatim a iure cautum: ea enim iudicum prudentia relinqui solent, & plurimum in his etiam consuetudo singularium inquisitionum sibi vendicat: nihilominus tamen, ut facilem in his quoque modum, cum se offert occasio, praescribamus, quo ordine commodissime haec sint gerenda in gratiam lectoris breuiter indicabimus. Ergo ut hunc locum illustremus, omnia supplētes in hac parte, haec possent tutissime obseruari.

In examinandis & interrogandis reus, quis ordo seruandus.

Comunioribus interrogationibus absolutis, quarum hic meminit Emericus, mox reus ipse interrogabitur in genere: an sciat quam ob causam sit captus: an aliquos suspectos habeat, a quibus se delatum fuisse reputeat, & quos: ac iuxta eius responsionem formabuntur caeterae interrogationes causae ei competentes; monebitur praeterea, ut clare & aperte veritatem fateatur, recepturus & inuenturus apud Inquisitores omne misericordiae auxilium. haec vero admonitio ter poterit fieri intra primos decem dies a captura: quauis plures dies assignare possint Inquisitores, intra quos haec terna admonitio interpolatim fiat arbitrio Inquisitoris. Potest etiam & sapienter interrogari, ut mox subiungam, interrogabitur etiam de consuetis Christianae religionis orationibus, seu precibus, ac de doctrina Christiana: item ubi, & quando, & quibus sacerdotibus fuerit confessus peccata sua.

Inquisitoris prudentia & modestia in interrogandis reus.

Hoc autem praeterea caueant Inquisitores, ne sint in interrogationibus faciendis nimis molesti, ea percussantes, quae parum ad rem faciunt, & quae reos ad iram possint commouere, dummodo nihil omittat eorum quae ad causam & substantiam delicti attinet. Quod si delinques libere ea perit confiteri, nullatenus interrumpatur, nisi aliena fuerint a proposito quae dicit, & parum conducant ad causam.

A Haec omnia notarius excipiat, & reus subscribat, si sciat; si minus, signum aliquod aliud apponatur ac iterum in carcerem remittatur.

B Dum haec omnia geruntur cum illis qui examinantur, Inquisitor humaniter eos tractare debet, moneatque se hominem esse, qui & similia committere possit, nisi omnipotentis Dei gratia inueniatur; quae reum iuxta qualitatem & dignitatem suam tractet, ita ut Inquisitor suam semper tueatur auctoritatem.

B Non erit indecorum, nec inutile, ut dum reus examinatur, in humiliori sedili, quā Inquisitor sedet, ut pacatior & magis quietus sit animus ad tractandam causam suam, & ad respondendum, haec ferme salubriter praescribuntur Madriliana quadam instructione anno Domini MDLXI. c. 13. 14. & 15: & quibus non dissentit Alfonso Castrens lib. 2. ca. 1. de iusta heresi. punicio. & Simancas de cathol. instit. tit. 44. nu. 14. & seq.

C Id vero in primis praecauere debet iudices violatæ religionis, ne ita reos interrogent, ut fugere illi potius, ac fungendi modos praescribere, quam reus tatem ab eis indagare videantur.

Ut autem periculum suggestionis euitetur, cum quis de proprio delicto interrogatur, in genere interrogandus est, inde paulatim ad speciem descendendum est, nullam singularem delicti circumstantiam exprimendo, ut scribit Franciscus Casonus tract. de tormentis c. 15. quem ordinem praescribere mihi videtur Jurisconsultus in l. 1. §. in causa tributorum. ff. de quest. in haec verba: Qui quaestionem habiturus est, non debet specialiter interrogare, an Lucius Titius homicidium fecerit, sed generaliter quis id fecerit: alterum enim magis suggerentis quam requirētis videtur. haec ibi.

Et in heresi quoque suo tempore ex causa id lucet habet, ut periculum suggestionis vitetur. Sed iudex de seipso rei interrogandi sunt iuxta qualitatem indiciorum, & saepe ad particularia est descendendum, ut reus vel conuincatur, vel crimen suum detestum agnoscat, vel si quod oblitus est, recordetur: caute tamen hoc est faciendum, ne vel suggestio contingat, vel aliquid periculi testibus vel denunciatoribus ea particularium circumstantiarum commemoratione seu recordatione imminuat.

E Inter ceteros autem suggestionis modos vnus ille habetur valde perniciosus, cum index sua interrogatione, in responsione praeterea vel praenouerit reus subtiliter quasi indicando ei viam euadendi, & subministrando modum, quo se tueatur, quod gravissimum est crimen, praesertim in iudice violatæ religionis, quod si dolo forte commiserit, in eam poenam propterea incidit, quam tradit Concilium Vicensense in Clem. 1. §. Verum quia, de heret.

a Et interrogatus vnde est, seu vnde originem trahit, &c. Propterea de origine & alijs circumstantijs hoc loco ab Emerico commemoratis, debet fieri diligens interrogatio: quonia, ut optime oratores admonent, suspensionum argumenta non leniantur ex genere, natione, patria, educatione, disciplina, bonitate, prauitate, tempore praeterito, societate et amicitia, moribus, & verbis, & alijs huiusmodi, docet Cicero li. 2. Rehor. ad Herennium. Quia

namus lib. 5. c. 10. orato. inslit. & Gaudinus tract. crim. tit. de presumptionibus. & copiose, ac diligenter Franciscus Cafonus tract. 1. de iudicijs ex personis, c. 1. & multis sequentibus: quod in hoc crimine potissimum est obseruandum: nam qui in locis suspectis est educatus, facile creditur habere hæresim infellicus: de cæteris vero circumstantijs idem est iudicium. hæc omnia prudentissime docet hic Emericus quamuis sine arte id facere videatur.

b Et sic prudens Inquisitor interrogabit, & formabit sibi articulos, secundum materiam, de qua est accusatus. Hoc est præcipuum documentum Inquisitoribus obseruandum, dum reos interrogant, ne videlicet eos interrogent extra id, de quo sunt inquisiti vel delati, nisi ipsi rei dum confitentur, dederint occasionem ad alia etiam interroganda: quod frequētissime contingit: tunc enim si ea non sunt propterea inepia, & ad causam conducant, etiam interroganda sunt, instructione Madriliana anno MDLXI. c. 15. §. y. deueni siempere. in hæc fere verba: Habeant etiam Inquisitores magnam curam, ne interrogent extra indicia, nisi reus per suam confessionem occasionem habuerit. quod etiam optime admonuisse videtur hoc loco Emericus.

c Vel teneat eum in posse curia secularis. Sape contingere potest, vel ob impotentiam Inquisitorum, vel ob multitudinem hereticorum, vel ob alias causas, ut rei capti tuti non sint in carceribus. Inquisitorum, & propterea docet eos quandoque custodiri in carceribus. curie secularis: quod & olim saluberrime cauuit Innocentius iij. rescripto incipiente: Ad extirpanda. in hæc verba: In carceribus, seu Receptor, quilibet, omnes hæreticos & hæreticas qui capti amodo fuerint per viros catholicos ad hoc electos a diocesano, si fuerit præsens, & fratribus supradictis, in aliquo speciali carcere tuto & securo, in quo ipsi soli detineantur seorsum a latronibus & bannitis, donec de ipsis fuerit definitum, sub expensis communis ciuitatis, vel loci sui, facere custodiri. hæc ibi.

Verum cum hoc contingeret fieri, obseruanda sunt huius constitutionis verba iubentia, vt heretici custodiantur a viris electis per Inquisitores & Episcopos: item separentur ab alijs delinquentibus. quod est salubriter cautum, ne vel per malos ministros, aut perfidos socios, quales sunt latrones & banniti, in detrimentum fidei aliquod committatur, instruanturque, de celanda veritate.

d Cumque accusatus fuerit sic captus, interrogabit eum & examinabit frequenter Inquisitor &c. Neque his obstat id quod paulo antea diximus de terna admonitione faciendâ; nam illa interpolata sunt intra decem dies a tempore capturæ, per quas si reus, vel nihil confiteatur, vel non plene confiteatur, tunc promotor Fiscalis accusationem proponit contra reum de illis delictis, quæ per testes probata sunt, omittis nominibus testium, & alijs nonnullis circumstantijs commissorum criminum, vt constat ex forma libelli, quam diximus paulo ante commentario 14. §. sed cum hodie. ac illa quidem tres monitiones necessariae videntur.

Cæterum non modo in principio actuum, sed in tota etiam causa quoties expedire videbitur, multæ

A etiam alia fieri possunt ab Inquisitoribus: tunc aut expedire videtur, cum vel reus obiecta crimina negat, vel partem negat, & partem confitetur, vel noua superveniunt indicia, aut denique ob alias causas, quas nominatim ars completi non potest. cap. vlt. 30. q. 5. ibi: Et tādū actio ventiletur, quoultq; ad rei veritatem perueniatur. Frequenter interrogari oportet, ne aliquid prætermisissum forte remaneat, quod annexi conueniat. hæc ibi. & facit c. iudicet. 3. q. 7. & optima ad hoc glo. in c. pen. verbo, interrogationibus. extra de iuram. calum.

B Modus continuandi processum per Denuntiationem.

SECUNDVS processus, scilicet ille, qui fit ad denuntiationem alterius, partem non facientis, sed tantum denuntiantis, in quo proceditur ex officio, & non ad instantiam partis, continuatur sic: Nam postquam denuntiatio est facta contra aliquem de hæresi coram Inquisitore, & in scriptis redacta, & in processu inserta pro fundamento processus, secundum modum, de quo dictum est prius; Inquisitor faciet citari testes, quos denuntians intimauit, & præsertim illos, qui magis videntur scire in factis: & continuabitur in processu sic.

Post quæ attendens Inquisitor ipse denuntiat sibi hæreticalia antedicta, fore ex sui natura talia, & tam grauia, quæ non possunt nec debent conuincitibus. oculis tolerari, cū cedant in opprobrium diuinæ maiestatis, & fidei catholicæ detrimentum, descendit ad se informandum, & ad testes examinandum per modum, qui sequitur.

Talis testis citatus, iuratus, interrogatus: &c. vbi supra.

D Modus continuandi processum per Inquisitionem.

TERTIVS processus, scilicet, ille qui non fit ad accusationem, nec ad denuntiationem alterius, sed fama publica referente, vel clamosa insinuatione deferente: & sic non ad instantiam partis, sed ex officio iudicis, continuabitur sic: Nam prædicta insinuatō, vel fama reclamatio deducta ad aures Inquisitoris, & inserta in processu pro sui fundamento, vt dictum est supra, Inquisitor faciet citari aliquos testes, & præsertim personas graues, & bonas, & coram notario & duabus personis religiosis, vel honestis, (vt dictum est) inquirere de fama tantummodo cum illis, an sit veraciter apud bonos & graues ille, de quo agitur, de hæresi infamatus: & continuabitur sic processus.

Post quæ attendens ipse inquisitor, quod iniurias creatoris nimis est impij tolerare, maxime illas, quæ vergunt, vel vergere possunt in graue eiusdem vituperij & offensam, ac sanctæ fidei opprobrii & iacturæ, voluit (vt debuit) plenius se informare an talis de tali hæresi sit apud bonos, & graues veraciter infamatus, & sic processit ad se informandum & testes examinandum per modum, qui sequitur.

D d 4 Forma

77 Tabiſis in ſūma verbo, Inquisitor. §. 26.

Continuatio Processus.

78 Tabien. verbo, Inquisitor. §. 27.

Continuatio Processus.